

**FEN VE SOSYAL BİLİMLER LİSESİ ÖĞRENCİLERİNDE
MÜKEMMELİYETÇİLİK, BENLİK SAYGISI VE LİDERLİK
ÖZELLİKLERİ**

*PERFECTIONISM, SELF ESTEEM AND LEADERSHIP IN SCIENCE AND
SOCIAL SCIENCES HIGH SCHOOL GIFTED STUDENTS*

*ОСОБЕННОСТИ СОВЕРШЕНСТВА, ЛИДЕРСТВА И ЛИЧНОГО
ДОСТОЙНСТВА УЧАЩИХСЯ ЛИЦЕЕВ ЕСТЕСТВЕННЫХ И
ОБЩЕСТВЕННЫХ НАУК*

Dr. Zehra Nesrin BİROL*

Doç. Dr. Hikmet YAZICI**

ÖZET

Üstün yetenekli öğrenciler çoklu potansiyele sahiptirler. Bu nedenle farklı alanlardaki başarı performansları son derece yüksektir. Fen ve sosyal bilimler liseleri öğrencilerin bu çoklu potansiyellerini sergileyebilecekleri önemli okullardır. Ülkemizdeki sosyal bilimler liselerinin geçmişi kısa ve fen liseleri ile karşılaştırıldığında sayıları azdır. Yüksek akademik performansa sahip olan bazı öğrenciler, son yıllarda fen liseleri yerine sosyal bilimler liselerini tercih etmektedirler. Geleneksel bakış açısına göre üstün yetenekliler genelde fen alanlarını tercih ederler. Bu araştırmada fen ve sosyal bilimler liselerinde okuyan öğrencilerin, mükemmeliyetçilik, benlik saygısı ve liderlik özellikleri arasındaki farkların incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırma 391 öğrenci (Fen lisesi=217, Sosyal Bilimler Lisesi=174) üzerinde gerçekleştirilmiştir. Veriler Minnesota Danışma Envanterinin liderlik alt ölçeği, Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Envanteri ve Benlik Saygısı Envanteri ile toplanmıştır. Mükemmeliyetçilik ölçeğinden elde edilen sonuçlar, sosyal bilimler lisesi öğrencilerinin hataya karşı aşırı ilgi ve ailesel eleştiri alt ölçeklerinden aldıkları puanların, fen lisesi öğrencilerinin puanlarından anlamlı düzeyde yüksek olduğunu göstermiştir. Fen ve sosyal bilimler lisesi öğrencilerinin liderlik özellikleri ile benlik saygıları arasında anlamlı farklar gözlenmemiştir. Elde edilen sonuçlar, fen ve sosyal bilimler liselerinde okuyan öğrencilerin bazı psiko-sosyal özellikleri arasında benzerlikler olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler:

Üstün yetenekli öğrenciler, mükemmeliyetçilik, benlik saygısı, liderlik.

* Trabzon 80. Yıl Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi-Trabzon / TÜRKİYE

** Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü-Trabzon / TÜRKİYE

ABSTRACT

Gifted students have the multi-potential. Therefore, the success of their performance in different areas is very high. Science and social sciences to high school students in this school are important to demonstrate multi-potential. A short history of social sciences in our country high schools and science high school compared with less number. Some students with high academic performance in recent years of high school science high school social sciences prefer instead. According to the traditional perspective of the gifted in general prefer the science field. In this study of science and social science students in high school, perfectionism, self-esteem and leadership is intended to review the difference between features. Research 391 students (Sciences High School = 217, Social Sciences High School = 174) was performed on. Minnesota Counseling Inventory data of the leadership sub-scale, multi-dimensional Perfectionism and Self Esteem Inventory with Inventory assertion was collected. The results we obtained from the assertion of scale, the social sciences to high school students against the error of excessive interest and familial criticism from the sub-scale points, scores of students from science high school that has shown significantly higher. Science and social sciences for high school students with leadership features significant difference was observed between self-esteem. The results obtained, science and social science students in high school some of the psycho-social features, there are similarities between the shows.

Key Words:

Gifted students, perfectionism, self-esteem, leadership.

РЕЗЮМЕ

Многие из учащихся с высокими способностями владеют большим потенциалом. В связи с этим они имеют успешный перформанс по разным направлениям. Указанные лица являются особыми местами для выявления своих способностей. В нашей стране, по сравнению с лицами естественных наук, число лицеев общественных наук более низкое. Некоторые ученики высокой успеваемости, в последнее время, вместо лицеев естественных наук стали выбирать лицеи общественных наук. Однако, по традиции, более способные идут в лицеи естественных наук. Цель этой статьи изучение особенностей совершенства, лидерства и личного достоинства учащихся лицеев естественных и общественных наук. Исследование было проведено среди 391 учащихся (217 – лицей естественных наук, 174 – лицей общественных наук). Данные были собраны по методам Миннесота – минимальные масштабы лидерских способностей, размеры совершенства и личного достоинства. С точки зрения совершенства среди учащихся лицеев естественных наук отношение к ошибкам и семейной критике более высокое чем у учащихся лицеев общественных наук. Что касается лидерству и личному достоинству, среди учащихся обеих лицеев значительной разницы не наблюдается. Полученные итоги показывают, что у учащихся этих лицеев есть много общего с точки зрения особенностей психо-общественного характера.

Ключевые Слова:

Учащиеся с высокими способностями, совершенство, личное достоинство, лидерство

Giriş

Araştırmacılar arasında tam bir uzlaşma olamamakla birlikte üstün yeteneklilik kavramı bireylerin bilişsel, sosyal, duyuşsal ve fiziksel alanlarda akranlarından farklı (üstün) olması-gelişmesi anlamında kullanılmaktadır. Araştırmacıların görüşleri arasındaki farklılıklara sadece üstün yeteneklilerin tanımlanmasında değil, aynı zamanda üstün yeteneklilikle ilgili terminolojide de rastlanmaktadır. Bu bağlamda üstün yetenekliler için zeki (gifted), yetenekli (talented), yaratıcı (creative), anlayışlı (insightful), dahi (genius), erken gelişmiş (precoius) gibi kavramlar kullanılmaktadır (Akt. Mısırlı Taşdemir, s.10). Ancak gifted ve talented kavramları en yaygın kullanılanlardır. Üstün yeteneklilik kavramı konusunda fikir birliği oluşmamasının üç temel nedeni vardır: (1) deney temelli çalışmaların yetersiz olması, (2) ontolojik statülerinin yeterince belirginleşmemiş olması, (3) bilim felsefesiyle ilgili meta-kuramsal standartların yeterince zengin olmaması (Ziegler ve Heler, 2000, s.3). Farklı tartışmalara karşın araştırmacılar üstün yeteneklilerin kişisel özellikleri ve öğrenme yaşantıları konusunda kapsamlı araştırma ve açıklamalar yapmaya çaba göstermektedirler. Bu süreç, Terman'ın 1900'li yıllarda Amerika'da başlattığı çalışmalara kadar uzanır. Terman, çalışmalarında üstün yeteneklilerin fiziksel olarak üstün, sosyal ya da psikolojik özellikleri açısından ise kendi yaşlılarına oranla daha durağan olduklarını belirtmiştir. Leta Hollingworth 1940'lı yıllarda üstün yeteneklilerin sosyal ve duygusal ihtiyaçlarına vurgu yapan ilk araştırmacıdır. 1980'li yıllarda, James T. Webb, Barbara Kerr gibi araştırmacılar laboratuvarların kurulması ve üstün yetenekli öğrencilerin psiko-sosyal özelliklerinin tanımlanması için önemli çalışmalar sürdürdüler. 1990'lı yıllar üstün yeteneklilerin özel ihtiyaçlarına yapılan vurgunun, üstün yeteneklilerle ilgili program geliştirme çalışmalarının ayrıca da ailevi ve cinsel kimliğe yüklenen önemin, psikolojik danışma uygulamaları kapsamında incelenmeye başlandığı dönemler oldu. Çok farklı kaynaklardan elde edilen bulgular dikkate alınarak yapılan değerlendirmede, üstün yeteneklilerin kırk olumlu ve dokuz olumsuz özelliğe sahip oldukları iddia edildi (Davis ve Rimm 2004: 32-33). Bu araştırmanın değişkenlerinden liderlik ve yüksek benlik saygısı olumlu, mükemmeliyetçilik ise olumsuz özellikler kapsamında değerlendirildi.

Üstün yetenekli öğrencilerin benlik kavramı, üstün yetenekli olmayanlardan farklıdır (Burak 1995). Davaslıgil'e göre (2004) üstün yetenekli çocuğun potansiyellerinin ortaya çıkması için, benlik kavramının olumlu olması gerekir. Üstün yetenekli çocukların temel özelliklerinden biri olan yaratıcılık ile benlik saygısı arasında olumlu bir ilişki saptandı (Kemple, vd., 1996, s.317).

Üstün yetenekli bireylerde gözlenen olumlu özelliklerden biri de liderliktir. Liderlik özellikleri nitelikli bir benlik algısı, sosyal uyum, etkili bir akademik kariyer hedefi, yapıcı yaklaşımlar, değerler ve içsel motivasyon üzerinde etkilidir (Davis ve Rimm 2004: 191-193). Ersoy ve Avcı (2004)

liderliği, zeka, mizah ve ileri görüşlülük, sosyal durumlarda alışılmadık kapasite, ilişki kurma ve sürdürme yeteneği, empati ile dinleme, insanların duygularını anlama, grup ruhu oluşturma, gerektiğinde grup elemanlarını destekleme, yeni durumlara uyum sağlama, diğerleri tarafından aranan kişi olma, arabulucu olma, karar alırken duygusal davranmama, objektif olma, başkalarını üretken davranışlara teşvik etme yeteneği olarak tanımlanmışlardır.

Üstün yetenekliler ulaşabilecekleri performansı “mükemmel” ölçütüyle tanımlarlar. Mükemmel ölçütüyle tanımlanan düzeye ulaşamadığında çok önemli başarısızlıkların yaşanması olası hale gelir. Genelde üstün yetenekliliğin olumsuz bir özelliği olarak tanımlanmasına rağmen, mükemmeliyetçilik üstün yeteneklilerin en zor tanımlanabilen kişisel özelliğidir. Bazı araştırmacılar mükemmeliyetçiliğin nasıl yönlendirileceğinin daha önemli olduğunu belirtmişlerdir. Bu araştırmacılara göre mükemmeliyetçilik eğer olumlu alanlara yönlendirilirse insani ideallerin gelişimine ve kendini gerçekleştirmeye katalizör görevi yapar (Kreger ve Silverman 1999). Üstün yetenekli öğrencilerin olumlu mükemmeliyetçilik özelliklerinin olumsuz mükemmeliyetçilikten daha yüksek saptandığı bir araştırmada olumlu mükemmeliyetçilik ile öğretmen tutumları arasında anlamlı ilişkiler bulundu (Chan 2007).

Üstün yetenekli öğrenciler normallerden farklı öğrenme biçimlerine sahiptirler (Millgram ve Dunn 1993: 25-36). Bu öğrenciler aynı zamanda çok potansiyellidirler ve farklı alanlarda üst düzeyde beceriler sergileyebilirler. Çok potansiyellilikleri çoklu zeka ile ilişkilendirilmektedir (Von Karolyi, Ramos-Ford ve Gardner 2003: 100-103). Farklı ülkeler üstün yeteneklilerin eğitimi konusunda farklı programlar geliştirmişlerdir (bk. Milgram, Dunn ve Price 1993). Bu programlarda üstün yeteneklilerin öğrenme stilleri, üstün yeteneklilerin seçimi ve yönlendirilmesi ve benzeri çalışmaların nasıl yapıldığı üzerinde durulmaktadır. Ülkemizde üstün yeteneklilerin belirlenmesi ve yönlendirilmesi ile ilgili yapılan çalışmaların yeterli sayıda olduğunu söyleyebilmek güçtür. Türkiye’de üstün yetenekli öğrencilerin yönlendirildiği öğretim kurumları arasında bilim sanat merkezleri (BİLSEM) ve fen liseleri ön plana çıkmaktadır. BİLSEM’ler zeka ölçümleri ile öğrenci seçerken Fen Liseleri orta öğretim kurumları sınavları (OKS) ve şimdilerde seviye belirleme sınavı (SBS) olarak adlandırılan sınavlarla öğrenci seçmektedir. Fen liselerini kazanan tüm öğrencilerin üstün yetenekli olduklarına ilişkin bir yargı ortaya koymak son derece güçtür. Elimizde böyle bir yargıyı destekleyecek araştırma bulguları da yoktur. Ancak fen liselerini kazanan öğrencilerin başarı oranları ya da diğer bir ifadeyle yüzdelik dilimleri dikkate alındığında bu ölçütlerin de üstün yeteneklilik açısından göz ardı edilmemesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Fen liselerinin yanında ülkemizde son yıllarda sosyal bilimler liseleri de açılmıştır. Sosyal bilimler lisesini kazanan öğrencilerin puanları da son derece yüksektir. Her ne kadar araştırma bulgularıyla saptanmamış olsa da

bu okulları kazanan öğrencilerin de üstün yetenekli olabileceğine ilişkin bir kabul vardır.

Bu çalışmada fen ve sosyal bilimler lisesi öğrencilerinin benlik saygıları, mükemmeliyetçilik ve liderlik özellikleri incelenmektedir. Bu şekilde bu okullarda okuyan öğrencilerin bu özellikleri arasında farklılık olup olmadığı araştırılmaktadır. Araştırmanın temel hipotezi fen ve sosyal bilimler liselerinde okuyan öğrencilerin benlik saygıları, liderlik ve mükemmeliyetçilik özellikler arasında fark olmadığına dönektür. Araştırmada bu hipotez test edilmektedir.

YÖNTEM

Araştırma Grubu

Araştırma grubunu Trabzon, Erzurum ve Rize fen liseleri ile Erzurum ve İstanbul sosyal bilimler liselerinden seçilen 391 öğrenci oluşturmaktadır. Fen lisesi öğrencilerinin (n=217) 89'u kız, 128'i erkektir. Sosyal bilimler lisesi öğrencilerinin (n=174) 74'ü kız, 100'ü erkektir. Öğrencilerin tamamı lise bir ve ikinci sınıflardan seçilmiştir.

Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları

Bilgi Toplama Formu: Araştırmacı tarafından hazırlanan bilgi formu ile bazı demografik özellikler belirlenmiştir. Cinsiyet, yaş, sosyo-ekonomik gelir düzeyleri ve OKS sınav puanları bu formla araştırılmıştır

Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği (ÇBMÖ): Orijinali Frost ve arkadaşları (1990) tarafından geliştirilen ölçeğin Türkçeye uyarlaması Mısırlı-Taşdemir (2003) tarafından yapılmıştır. Likert türünde beşli derecelemeyle hazırlanan ölçekte 35 madde ve altı alt faktör vardır. Faktör analizi ile yapılan çalışmada ölçeğin toplam varyansı %47.8 olarak bulunmuştur. Ölçek; düzen, hatalara aşırı ilgi, davranışlarda şüphe, aile beklentileri, ailesel eleştiri ve kişisel standartlar olarak adlandırılan alt ölçeklere ayrılmıştır. Genel ve alt ölçekler için belirlenen güvenilirlik katsayıları. 83 olarak hesaplanırken, hatalara aşırı ilgi için .77, davranışlarda şüphe için .61, aile beklentileri için .71, ailesel eleştiri için .65 ve kişisel standartlar için .63 olarak bulunmuştur (Mısırlı-Taşdemir, 2003).

Minesotta Danışma Envanteri Liderlik Alt Ölçeği: Orijinali Berdii ve Layton (1957) tarafından geliştirilen ölçeğin Türkçe uyarlaması Akdağ ve Pektaş tarafından yapılmıştır. Lise öğrencilerine uygulanan test 220 maddeden ve sekiz alt ölçekten oluşmaktadır. KR 20 formülü ile hesaplanan güvenilirlik değerleri. 68 ile .88 arasında, KR 21 formülü ile elde edilen güvenilirlik katsayıları. 64 ile .87 arasında değişmektedir. Testi yarılama yöntemi ve Spearman Brown Sıra Farkları Korelasyon Katsayısı ile hesaplanan iç tutarlık katsayıları. 56 ile .95 arasında değişmektedir.

Benlik Tasarımı Envanteri: Baymur (1986) tarafından geliştirilen ölçek bireyin benliğine ilişkin duygu ve düşüncelerini ölçer. Lise öğrencilerine ve yetişkinlere uygulanabilir. Ölçek 66 maddeden oluşmaktadır. Bu maddelerden

33 tanesi bireyin kendisiyle ilgili olumlu, 33 tanesi ise olumsuz duygularını ve düşüncelerini yansıtır. Likert tipindeki test 1-5 arasında derecelendirmeye sahiptir. Alınacak en yüksek puan 330, en düşük puan ise 66'dır. Yüksek puan olumlu, düşük puan ise olumsuz benlik tasarımı yansıtır. Testin güvenilirlik katsayıları .83 ile .93 arasında değişmektedir (Ersanlı, 1996, s.26).

Analizler

Veri analizleri SPSS/WINDOWS 10 programı ile gerçekleştirilmiştir. Aşırı uçtaki cevaplamalar ve boş bırakılan ölçekler değerlendirmenin dışında bırakılmıştır. Veri analizleri için tanımlayıcı istatistik teknikleri, bağımsız gruplar için *t* testi ve Ki Kare teknikleri kullanılmıştır.

BULGULAR

Tablo1'de fen ve sosyal bilimler lisesi öğrencilerinin OKS sınavlarından aldıkları puanlara ilişkin bilgiler özetlenmektedir. Elde edilen sonuçlar fen liselerini tercih eden öğrencilerin puanlarının daha yüksek olduğunu göstermektedir. Ancak fen liselerinin taban puanları sosyal bilimler lisesi öğrencilerinin en yüksek puanlarından daha düşüktür.

Tablo 1 Fen ve Sosyal Bilimler Lisesinin OKS Puanları

Okul	N	Ort	Ss	En Düşük	En Yüksek
Fen Lisesi	217	910.64	52.76	781	1036
Sosyal Bilimler Lisesi	174	818.63	86.07	605	975

Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Testinden Alınan Puanlar

Tablo 2'de ÇBMÖ'den alınan puanların bağımsız *t* testi ile yapılan analizleri görülmektedir. Buna göre fen ve sosyal bilimler lisesi öğrencilerinin hataya aşırı ilgi alt ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir ($t=-2.02$, $p<.05$). Bu fark sosyal bilimler lisesi öğrencilerinin aldıkları puanların (Ort=2.80, Ss=.77), fen lisesi öğrencilerin puanlarından (Ort=2.64, Ss=.81) daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. ÇBMÖ'de ailesel eleştiri ölçeğinde de öğrencilerin puanları arasında anlamlı fark gözlenmiştir ($t=-2.35$, $p<.05$). Bu fark da sosyal bilimler lisesi öğrencilerinin bu ölçekten aldıkları puanların (Ort=2.15, Ss=.82), fen lisesi öğrencilerinin puanlarından (Ort=1.95, Ss=.81) daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Diğer ölçekler dikkate alındığında fen ve sosyal bilimler liseleri öğrencilerinin puanları arasında anlamlı farklar saptanmamıştır.

Tablo 2. Fen ve Sosyal Bilimler Liseleri Öğrencilerinin ÇBMÖ Puanları Arasındaki Farklılıklar

Ölçek	Okul	N	Ort	Ss	t	p
Düzen	FL	217	3.75	.98	1.05	.29
	SBL	174	3.65	.98		
Hatalara Aşırı İlgi	FL	217	2.64	.81	-2.02	.04
	SBL	174	2.80	.77		
Davranışlarda Şüphe	FL	217	2.81	.78	-1.63	.11
	SBL	174	2.95	.82		
Aile Beklentileri	FL	217	3.25	.89	-1.42	.16
	SBL	174	3.38	.91		
Ailesel Eleştiri	FL	217	1.95	.81	-2.36	.02
	SBL	174	2.15	.82		
Kişisel Standartlar	FL	217	3.36	.65	-.22	.83
	SBL	174	3.37	.66		
ÇBMÖ Toplam	FL	217	2.99	.52	-1.62	.11
	SBL	174	3.07	.53		

Okul Türü ile Benlik Saygısı Arasındaki İlişki

Tablo 3'de okul türü ile öğrencilerin benlik saygıları arasındaki ilişkiler özetlenmiştir. Öğrencilerin benlik saygısı envanterinden aldıkları puanların medyanı bulunmuş, medyan değerinin üzerinde alanların benlik saygıları yüksek, medyanın altında kalanların ise düşük alınmıştır. Bu şekilde sürekli puanlar kategorik duruma getirilmiş ve analiz yapılmıştır. Benlik envanterinin puanlanmasından kaynaklanan nedenlerle verilerin bir kısmı analiz sırasında dikkate alınmamış sadece 304 ölçek üzerinde değerlendirme yapılmıştır. Buna göre okul türü ile benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($\chi^2 = .05$, $p > .05$).

Tablo 3 Okul Türü İle Benlik Saygısı Arasındaki İlişki

Benlik Saygısı	Fen Lisesi		Sosyal Bilimler Lisesi	
	f	%	f	%
Düşük	88	58.30	63	41.70
Yüksek	91	59.50	62	40.50

Okul Türü İle Liderlik Özellikleri Arasındaki İlişki

Tablo 4'de liderlik özelliklerinin okul türü ile ilişkisi özetlenmektedir. Buna göre okul türü ile liderlik özellikleri arasında anlamlı bir ilişki gözlenmemiştir ($\chi^2 = .05$, $p > .05$).

Tablo 4 Okul Türü İle Liderlik Arasındaki İlişki

Liderlik Puanı	Fen Lisesi		Sosyal Bilimler Lisesi	
	f	%	f	%
Düşük	90	41.40	61	38.60
Yüksek	106	59.60	97	61.40

TARTIŞMA

Araştırmadan elde edilen sonuçlar fen ve sosyal bilimler lisesi öğrencilerinin giriş puanlarının birbirine yakın olduğunu göstermektedir. Sosyal bilimler lisesini kazanan bazı öğrencilerin aldıkları puanlarla bir fen lisesini de tercih edebilme olanakları vardı. Ancak öğrencilerin sosyal bilimler lisesini tercih etmeleri, bu durumun ilgileri ile ilişkili olabileceği yargısını güçlendirmektedir. Öğrencilerin benzer bir akademik performansa sahip olmaları, potansiyellerinin çok yönlü olduğuna ilişkin araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir. Cutts ve Moseley (2001) üstün yeteneklilerin farklı alanlara ilgi duyduklarını vurgulamışlardır (s.62). Sosyal bilimler liseleri yakın bir geçmişe sahiptir. Bu durum bu kurumlarla ilgili bilgilerin öğrenci ve öğrencilerle ilgili kişiler tarafından uygun düzeyde değerlendirilip değerlendirilmediği tartışmasını ortaya çıkarmaktadır.

ÇBMÖ'nin iki alt ölçeğinde fen ve sosyal bilimler öğrencileri arasında farklılık tespit edilmiştir. Sosyal bilimler lisesi öğrencilerinin hatalara aşırı ilgi ve ailesel eleştiri alt ölçeklerinden aldıkları puanlar fen lisesi öğrencilerinin puanlarından anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır. Bu sonuçlar Parker ve Mills'in (1996) yaptıkları araştırmanın sonuçlarını destekler niteliktedir. Siegle ve Schuler (2000) yaptıkları çalışmada erkek öğrencilerin yüksek ailesel beklenti ve eleştiri algıladıklarını belirlemişlerdir. Parker, Adkins ve Karen (1995) tarafından üstün yetenekli öğrenciler ile üstün yeteneklilere benzer nitelikte öğrencilerin hatalara aşırı ilgi, ailesel beklentiler, kişisel standartlar ve toplam mükemmeliyetçilik ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında anlamlı farklar olduğunu ortaya çıkarmışlardır.

Ülkemizde üstün yeteneklilerin yönlendirilmesi denince akla genelde fen liseleri gelmektedir (Gürgün 1980: 89). Bu yüzden aileler başarılı çocuklarını bu alana yönlendirme çabası içinde olabilirler. Sosyal bilimler lisesi öğrencilerinin ailesel eleştiri alt ölçeğinden yüksek puan almaları bu durumdan kaynaklanabilir. Sosyal bilimler lisesinin tercih edilmesi aile beklentileriyle uyumlu olmayan bir durum olarak algılanabilir.

Bu çalışmada fen ve sosyal bilimler lisesi öğrencilerinin benlik saygıları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Öğrencilerin benlik saygıları düşük ya da yüksek olabilmektedir. Üstün yetenekli öğrenciler toplumsal başarıları meydana getirmekte, bu da onların benlik saygılarını güçlendirmektedir (akt. Karaduman 1997: 12-13). Literatürde sosyal bilimler alanında öğrenim gören öğrenciler ile fen bilimleri alanında eğitim gören öğrencilerin benlik saygılarını karşılaştırmaya dönük çalışmalarla rastlanmamıştır. Ancak üstün yetenekli olan ve olmayan öğrencilerin benlik saygıları karşılaştırıldığında üstün yeteneklilerin benlik saygılarının daha yüksek çıktığı saptanmıştır (Hoge ve Renzulli 1993).

Araştırma sonuçları fen ve sosyal bilimler lisesi öğrencilerinin liderlik özellikleri arasında anlamlı fark olmadığını ortaya koymuştur. Ulaşılan literatürde fen ve sosyal bilimler alanlarında okuyan öğrencilerin liderlik

özellikleriyle ilgili araştırma bulgularına rastlanmamıştır. Üstün yeteneklilerin çok potansiyelli olarak değerlendirildiği bilinmektedir. Bu çerçeveden bakıldığında fen ve sosyal bilimler lisesinde okuyan öğrencilerin liderlik özellikleri arasında anlamlı bir farkın çıkmaması beklenen bir durumdur.

Bu çalışmada fen ve sosyal bilimleri lisesinde okuyan öğrencilerin liderlik ve benlik saygıları arasında anlamlı farklar olmadığı, mükemmeliyetçilik ölçeğinde ise bazı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın pek çok sınırlılığı vardır. Bunlardan ilki örneklem grubunun seçimi ve sayısı ile ilgilidir. Grubun sadece belli illerden ve belli sayıda seçilmesi sonuçların genellenebilirliği açısından bir sınırlılıktır. Fen ve sosyal bilimler liselerinin bulunduğu kentler öğrenci tercihlerinde, dolayısıyla puanların dağılımı üzerinde etkili olabilmektedir. Bu durumun göz önünde bulundurulması gerekir. İkinci sınırlılık akademik performans ile üstün yeteneklilik arasında kurduğumuz bağla ilgilidir. Bu çalışmada fen ve sosyal bilimler öğrencileri üstün yetenekli öğrenciler kabul edilmiştir. Ancak bu görüşe sadece bir orta öğretim kurumunu kazanma oranları dikkate alınarak varılmıştır. Öğrencilerin zekâ puanları ölçülmemiştir. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda bu sınırlılıkların göz önünde bulundurulması önerilir.

KAYNAKLAR

BURAK Ergin - Münire Mehtap: (1995). Üstün Yetenekli Öğrencilerin Benlik Kavramlarına İlişkin Bir Araştırma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

CHAN David W.: (2007). Perfectionism Among Chinese Gifted Students in Hong Kong: Relationships to Coping Strategies and Teacher Ratings. *Gifted Education International*, 23, 289-300.

CUTTS Norma E. - Moseley Nicholas.: (2001). Üstün Zekalı ve Üstün Yeteneklilerin Eğitimi (çev.İ. Ersevimi). İstanbul: Özgür Yayınları.

DAVASLIGİL Ümit.: (2004). Üstün Çocuklar, *Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı*, İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.

DAVIS Gary. A. - Rimm Sylvia. B.: (2004). *Education of the Gifted And Talented, Fifth Edition*, Boston: Pearson.

ERSANLI Kurtman: (1996). Benliğin Gelişimi ve Görevleri. Samsun: Eser Ofset.

ERSOY Özlem - Avcı Neslihan.: (2004). Üstün Zekalı ve Üstün Yetenekli Çocuklar. *Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı*, İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.

GÜRGÜN Musa: (1980). *Üstün Beyin Gücü Eğitimi ve Fen Lisesi Tecrübesinin Sosyo-Ekonomik Bakımdan Değerlendirilmesi*. Ankara: Sosyal Planlama ve Araştırma Dairesi Yayınları.

HOGE. Robert D. - Renzulli Joseph S.: (1993). Exploring the Link Between Giftedness and Self Concept. *Review of Educational Research*, 63, 449-446.

KARADUMAN B. Dilek: (1997). Ankara Fen Lisesi Öğrencilerinin Kendini Kabul Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

KEMPLE Kristen M.: et al. (1996). Preschoolers' Creativity, Shyness, And Self-Esteem. *Creativity Research Journal*, 9, 317-326.

KREGER Silverman Linda: (1999). Perfectionism: Tie Crucible of Giftedness. *Advanced Development*, 8, 47-61.

MILGRAM Roberta M. - Dunn Rita - Price Gary E. (eds): (1993). *Teaching And Counseling Gifted And Talented Adolescents* London: Praeger.

MILGRAM Roberta M. - Dunn Rita.: (1993). Identifying Learning Styles and Creativity in Gifted Learners: Subjects, Instrumentation, Administration, Reliability, Validity. R. M. Milgram, R. Dunn, G . E. Price (Ed). *Teaching and Counseling Gifted and Talented Adolescents* (pp, 69-87). London: Praeger.

MISIRLI TAŞDEMİR Özlem: (2003). Üstün Yetenekli Çocuklarda Mükemmeliyetçilik İle Sınav Kaygısı, Benlik Saygısı, Kontrol Odağı, Öz Yeterlik ve Problem Çözme Becerileri İlişkisinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, KTÜ, Trabzon.

PARKER Wayne D.- Adkins. Karen K.: (1995). Perfectionism and the Gifted. *Roeper Review*, 13, 3.

PARKER Wayne D. - Mills Carol. J.: (1996). The Incidence of Perfectionist in Gifted Students. *Gifted Child Quarterly* 40, 194-200.

SIEGLE Del - Schuler Patricia. A.: (2000). Perfectionism Differences in Gifted Middle School Students. *Roeper Review*, 23, 39-44.

VON KAROLYI Catya- Ramos-Ford. Valerie. & Gardner Howard.: (2003). Multiple Intelligences: A perspective on Giftedness. N. Colangelo and G.A. Davis, G. (Eds). *Handbook of Gifted Education, Third Edition*, Boston: A and B.

ZIEGLER Albert - Heler Kurt. A.: (2000). Conceptions of Giftedness From a Meta-Theoretical Perspective. K. A. Heler, F. J. Mönks, R. J. Strenberg, R. F. Subotnik (Ed). *International Handbook of Giftedness and Talent* (pp, 565-607), 2nd Edition. New York: Elsevier.